

Posudek na diplomovou práci Zuzany Schubertové
Autonomie vůle v soukromém právu

Autorka se odvážně pustila do zpracování důležité teoretické otázky, která nebývá častým předmětem kvalifikačních prací.

Otázky autonomie vůle jako výronu lidské svobody vyúsťují zejména v právní sféře do svobody vlastnické, smluvní a dědické. Význam autonomie vůle vyvěrající i z prací velkých myslitelů 18. a 19. století byl určující především pro první vlnu kodifikací občanského práva. Nikdy však autonomie vůle nebyla vykládána jako bezbřehá. Vždy zákonodárce stanovil její meze pomocí norem kogentních, veřejného pořádku či dobrých mravů (srov. čl. 6 Code civil). Autonomie vůle je nesporně předpokladem iniciativy, soutěživosti a podnikání každé osoby; je proto pochopitelné, že autoritativní režimy mají s přiznáním autonomie vůle svým občanům značné problémy a jen zvolna či pod tlakem právní omezení narušující autonomii vůle ruší.

Autorka znamenitě vystihla teoretické výstupy jednotlivých právních škol, které se vyjadřují ke vztahu autonomie vůle a další významné zásady soukromého práva, kterou je právní rovnost. Tento vztah vystupuje do popředí zvláště po přijetí nového občanského zákoníku, který na první místo staví autonomii vůle, zatímco zásadu právní rovnosti odsouvá do pozadí. S tím lze souhlasit jen částečně. Chrání-li soukromé právo důstojnost a svobodu člověka i jeho přirozené právo brát se o štěstí (§ 3 odst. 1 NOZ), musí zákon umožnit, aby každý si zvolil odpovídající právní nástroj, který mu umožní realizovat jeho soukromé (privátní) zájmy. To je princip autonomie spočívající v svobodné volbě každého. Pokud jednatel vstupuje do právních poměrů s jinými, ochraňuje jej právo tím, že mu poskytuje k vyváženému právnímu poměru mezi ním a osobou jinou (např. podnikatelem či dodavatelem) systém vzájemných kautel, které přispívají k principu ekvivalence v soukromém právu. V některých oblastech práva jako např. při ochraně spotřebitele jsou dokonce povinnosti dodavatele stanoveny širší než povinnosti spotřebitele; to má své ekonomické i právní důvody. Nicméně lze dovozovat, že zásada autonomie i rovnosti jsou v soukromém právu propojeny a jedna bez druhé nemůže efektivně působit.

Ve zvláštní části diplomové práce autorka velmi zdařile pojednala o uplatnění zásady autonomie vůle v jednotlivých odvětvích soukromého práva. Širší výklad by podle mého názoru zasluhovala partie o dědickém právu, kde se nově uplatněný princip autonomie vůle projevil velmi silně (jde o novou úpravu v NOZ).

S ohledem na obsahovou i formální stránku předložené práce, jakož i na její celkové kultivované zpracování doporučuji diplomovou práci Z. Schubertové k obhajobě.

Předběžná klasifikace : výborně

V Praze dne 21.1.2013

Prof. JUDr. Jan Dvořák, CSc.